

Müminler Cehenneme girecek mi?

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا؟ كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا؟

Sizden cehenneme uğramayacak yoktur. Bu, Rabbinin yapmayı üzerine aldığı kesinleşmiş bir hükümdür. Meryem Sûresi(19) 71. Ayet

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا

Sonra Biz Allah'a karşı gelmekten sakınmış olanları kurtarır, zalimleri de orada diz üstü çökmüş olarak bırakırız. Meryem Sûresi(19) 72. Ayet

Âyet-i kerimede zikredilen “**cehenneme uğramak**” meselesi, İslâm âlimleri arasında derinlemesine ele alınmış ve farklı şekillerde izah edilmiştir. Bu ihtilafın temelinde “**vürûd**” kelimesinin anlamı yatmaktadır.

Ekserî âlimlere göre ayetteki hitap umumîdir; yani mümin-kâfir ayrımı yapılmaksızın **herkes cehenneme uğrayacaktır**. Çünkü ayette hiçbir istisna yoktur ve hemen ardından gelen “sonra takvaya erenleri kurtaracağız” ifadesi, önce bir uğrama olduğunu, ardından ise kurtuluşun gerçekleştiğini açıkça gösterir.

Bizim meselemiz, “vürûd” kelimesinin ne anlama geldiğini ve murad-ı ilahinin neyi ifade ettiğini doğru anlamaktır. Çünkü ayetin açık beyanıyla bütün insanlar cehennemle bir şekilde karşılaşacaktır. Asıl konu ise bu karşılaşmanın nasıl olacağıdır: Bu bir giriş midir, bir geçiş midir, yoksa sadece görme ve yaklaşma mıdır?

Âlimler bu “uğrama”nın mahiyeti hakkında farklı açıklamalar yapmışlardır. Şimdi bu görüşleri daha net anlaşılması için ayrı başlıklar altında inceleyelim.

1- “Vürûd’a” girmek manasını verenlere göre herkes Cehenneme girecektir

Bu görüşte olanlar ayetin umumî olduğunu ve mümin-kâfir herkesin bir şekilde cehenneme “uğrayacağını” kabul etmiştir. Çünkü ayette açık bir istisna yapılmamış, ardından da “sonra takvaya erenleri kurtaracağız” buyurulmuştur.

Bazı büyük sahabelerden, özellikle Abdullah b. Abbas, Ebu Meysere ve Abdullah b. Revaha'dan nakledilen görüşe göre "vürûd", mümin-kâfir ayrımı olmaksızın herkesin cehenneme girmesi anlamına gelir. Ancak bu giriş herkes için aynı değildir; müminler oradan kurtarılacak, kâfirler ise orada kalacaktır.

Bu görüşün en güçlü dayanaklarından biri, Kur'an'da "vürûd" kelimesinin başka yerlerde **doğrudan cehenneme girme** anlamında kullanılmasıdır. "Siz oraya vârid olacaksınız" (Enbiyâ, 98) ve Firavun'un kavmini ateşe götürmesi (Hûd, 98) gibi ayetlerde bu kelime açıkça "girmek" anlamındadır. Dolayısıyla aynı kelimenin burada da aynı anlamda kullanılması gerektiği söylenir. Ayrıca "onlar oradan uzaklaştırılmışlardır" ifadesi de dikkat çekicidir. Çünkü uzaklaştırılmak, ancak önce oraya yaklaşmış veya girmiş olan biri için anlamlı olur. Bu da bir temasın, bir girişin varlığına işaret eder.

Ayrıca sahabenin "Ya Rabbi, beni cehennemden sağ salim çıkar" şeklindeki duaları da bir girmenin söz konusu olduğuna işaret eder. Bu görüşü destekleyen hadislerde de açık ifadeler vardır.

Câbir b. Abdullah'tan rivayete göre o şöyle demiştir: **Ben Resulullah (sav)ı şöyle buyururken dinledim: "Uğramak, girmek demektir ister iyi olsun ister kötü olsun oraya girmeyecek kimse kalmayacaktır. Mü'minler için serin ve esenlik olacaktır. Tıpkı İbrahim için olduğu gibi." "Bundan sonra takva sahiplerini kurtarız. Zalimleri ise orada dizleri üzerine çökmüş olarak terk ederiz."** Bu hadisi Ebu Ömer (b. Abdi'l-Berr), "et-Temhîd" adlı eserinde senediyle birlikte zikretmektedir. Müsned, III, 328-329; İbn Abdri-Berr, VIII, 327.

Şimdi burada asıl soru şudur: Eğer müminler de cehenneme girecekse, onların durumu ne olacaktır?

Aynı ateş, iki farklı tecelli gösterir. Kâfir için yakıcı bir azap olurken, mümin için zarar vermeyen bir hâle dönüşür. Bu sebeple müminler cehenneme korku içinde değil; hatta bazı âlimlerin ifadesiyle bir nevi güven ve huzur içinde girerler. Çünkü Kur'an'da "en büyük korkunun onları tasaya düşürmeyeceği" açıkça bildirilmiştir. Peki bu nasıl olur? Âlimler bu noktada farklı izahlar yapmışlardır:

- **Bazılarına göre cehennemin içinde ateşsiz bölgeler vardır. Müminler bu bölgelerden geçerken, kâfirler ateşin içinde kalırlar.**
- **Bazılarına göre Allah, müminlerin geçişi esnasında ateşi söndürür veya etkisiz hâle getirir.** Hatta rivayetlerde, müminlerin geçişinden sonra cehennemin tekrar alevleneceği ifade edilir.
- **Bir başka izaha göre ise ateşin mahiyeti değişmez; fakat müminin mahiyeti**

değişir. Yani ateş aynı ateştir, fakat müminin bedenine yakıcı değil, serin ve selamet verici olur. Tıpkı Hz. İbrahim’de olduğu gibi. Aynı şey kâfir için yakıcı, mümin için ise zarar vermeyen bir hâl alır.

Netice şudur: **Giriş vardır, fakat mümin için azap yoktur.** Aynı ateş, kâfiri yakar; mümini ise sadece geçirir.

2- “Vürûd” ifadesini Sırat köprüsünden geçmek olarak alanlar

Büyük müfessirlerden Taberî ise bu meselede “uğramak” ifadesini Sırat’tan geçmek şeklinde anlamayı tercih etmiş ve hadislerle bu görüşü desteklemiştir. Bu anlayış hem ayetin umumî ifadesini korur hem de müminlerin cehennem azabından korunacağını ifade eden diğer naslarla uyum sağlar.

Taberi bu ayette zikredilen Cehenneme uğramaktan maksadın Sırat köprüsünün üzerinden geçmek olduğunu, müminlerin bu köprüden geçecekleri, kâfirlerin ise ondan geçemeyip cehenneme düşecekleri anlamına geldiğini söylemiş ve sırat köprüsüyle ilgili Hadis-i Şerifleri zikretmiştir.

Peygamber efendimiz (s.a.v.) bir Hadis-i Şerifinde buyuruyor ki:

“... Cehennemin üzerine sırat köprüsü kurulacak. Ben ve ümmetim, oradan ilk geçenler olacağız. O gün sadece Peygamberler konuşacak onların o gün ki duaları da: “Ey Allahım esenlik ver, ey Allahım esenlik ver.” olacaktır. Cehennemde Sa’dan dikenini gibi kancalar bulunmaktadır. Sizler Sa’dan dikenini gördünüz mü? “Evet ya Resulallah” dediler. Resulullah buyurdu ki “İşte o kancalar Sa’dan dikenini gibidir. Ancak onların ne kadar büyük olduklarını sadece Allah bilir. İnsanlar amellerine göre o kancalarla çekilirler. İnsanlardan bazıları yaptıkları ameller yüzünden helak olurlar. Bazıları da hardal tanesi kadar parçalara ayrılırlar sonra kurtulurlar. Allah Teala, cehenneme girenlerden kime merhamet etmeyi dilerse meleklerine, kendisine kulluk edenleri cehennemden çıkarmalarını emreder. Melekler de onları çıkarırlar. Melekler onları secde izlerinden tanırlar. Allah, secde izlerini yemeyi cehenneme haram kılmıştır. Buhari, K. el- Ezan, bab: 129 K. et-Tevhid, bab: 24/ Müslim, K. el-İman, bab: 299, Hadis No: 182

Bu görüşe göre “uğramak” (vürûd), **cehenneme girmek değil; Sırat köprüsünün üzerinden geçmektir.**

İbn Abbas, İbn Mes’ud, Ka’b el-Ahbâr ve es-Süddî gibi büyük âlimlerden rivayet edilen bu anlayışa göre herkes cehennemin üzerine kurulu olan Sırat’tan geçecektir. el-Hasen’in de

ifade ettiği gibi, bir yere “uğramak” her zaman içine girmek anlamına gelmez; bir kimse bir şehre uğrayıp içeri girmeden de geçebilir.

Bu yorumu destekleyen dil âlimleri, “Şüphesiz kendileri için önceden iyilik takdir edilenler cehennemden uzaklaştırılmıştır” ayetini delil getirerek şunu söylemişlerdir: Allah’ın uzaklaştıracağını vaad ettiği kimseler, aslında ateşe hiç girmezler. Yani müminler için cehennem bir azap yeri değil; sadece üzerinden geçilen bir imtihan hattıdır.

Buna göre mesele şöyle özetlenir: **Herkes Sırat’tan geçer, fakat herkes cehenneme girmez.**

Müminler selamete geçip kurtulurken, kâfirler ve zalimler o köprüden düşerek ateşe girerler.

3- “Vürûd” ifadesini Cehenneme yaklaşmak ve onun etrafında bulunmak kabul edenler

Bu görüşe göre “vürûd” yani cehenneme uğramak, **ateşin içine girmek değil; ona yaklaşmak, kenarında bulunmak** anlamına gelir. Bu anlayışı savunan âlimler, kelimenin Arap dilindeki kullanımına dayanarak böyle bir yorum yapmışlardır. Nitekim Kur’an’da “vürûd” kelimesi bazı yerlerde bir şeye **yaklaşmak** manasında kullanılmıştır. Mesela Hz. Musa’nın Medyen suyuna “vârid” olması, suyun içine girmesi değil; onun başına, yani kenarına gelmesi demektir. Aynı şekilde bir kafilenin bir beldeye “uğraması”, o beldeye yaklaşması anlamında da kullanılabilir.

Bu izaha göre ayetin manası şudur: Bütün insanlar cehennemden etrafında, yani hesap meydanında toplanacaklardır. Orası öyle bir sahnedir ki cehennem hemen yanı başlarındadır; herkes onu görecektir, dehşetini hissedecek, fakat henüz içine girmiş olmayacaktır. Ardından Allah Teâlâ takva sahiplerini oradan uzaklaştıracak, yani ateşe düşmekten koruyacaktır. Zaten “onlar cehennemden uzaklaştırılmışlardır” (Enbiyâ, 101) ayeti de bu durumu destekler. Eğer müminler cehenneme girseydi, “uzaklaştırılma” ifadesinin bu şekilde kullanılması zor olurdu.

Bu görüşü destekleyen önemli delillerden biri de Hz. Peygamber’in (s.a.v.), Bedir ve Hudeybiye’ye katılan müminlerin cehenneme girmeyeceklerini bildiren hadisidir. Hz. Hafsa validemiz bu hadisi duyunca, “Ama ayette herkesin cehenneme uğrayacağı söyleniyor” diye sormuş; Peygamber Efendimiz ise “Sonra takva sahiplerini kurtaracağız” ayetini hatırlatarak meseleyi açıklamıştır. Bu cevap, “vürûd”un mutlaka ateşe girmek anlamına gelmediğine güçlü bir işaret olarak kabul edilmiştir.

Sonuç olarak bu görüş şunu söyler: Herkes cehennemle yüzleşecek, onun etrafında toplanacak, dehşetini görecektir; fakat müminler ateşe düşmeden, daha o noktada ilahî rahmetle kurtarılacaktır. Yani uğrama vardır, fakat bu uğrama **temas değil; yaklaşma ve yüzleşme** şeklindedir.

4- Vürûd'a Cehennemi görmek manasını verenlere göre

Buradaki “uğramak (vürûd)” yüksekçe yerden bakmak, muttali olmak, yakınına gelmek şeklinde olacaktır. Çünkü onlar hesabın görüleceği yerde bulunacaklar. Bu da cehenneme yakındır. Hesap halinde cehennemi görecekler, ona bakacaklar. Daha sonra yüce Allah, takva sahibi olan kimseleri o bakıp gördükleri cehennemden kurtaracak ve cennete götürülecektir.

İnsanlar hesap için cehennemin yakınında toplanacak, onu gözleriyle görecek, dehşetini hissedecek; fakat henüz içine girmiş olmayacaklardır. Ardından Allah Teâlâ takva sahiplerini o gördükleri ateşten kurtaracak ve cennete sevk edecek, zalimler ise cehenneme gönderilecektir.

Bu anlayış, Arap dilindeki kullanımla da desteklenir. Nitekim “Medyen suyuna varınca” ifadesinde olduğu gibi “vürûd”, bir şeyin içine girmek değil; **onun başına, kenarına ulaşmak** manasında kullanılır. Aynı şekilde bir kimse bir yere uğrayabilir ama içine girmeyebilir.

Bu görüşü güçlendiren önemli delillerden biri de şu hadistir: Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Bedir ve Hudeybiye'ye katılan müminlerin ateşe girmeyeceğini bildirmiştir. Hz. Hafsa validemiz bu durumu ayetle birlikte sorunca, Efendimiz “Sonra takva sahiplerini kurtaracağız” ayetini hatırlatarak, uğramanın mutlaka girmek anlamına gelmediğini işaret etmiştir.

Nitekim dil âlimlerinden ez-Zeccâc da, “önceden kendileri için iyilik takdir edilenlerin cehennemden uzaklaştırılacağı” ayetini delil getirerek bu görüşü tercih etmiştir.

Netice olarak bu görüşe göre: **Uğrama vardır; fakat bu uğrama giriş değil, yaklaşma ve görmedir.** Mümin cehennemi görür ama içine girmez; kâfir ise o gördüğü ateşe sevk edilir.

5- Bu ayetteki hitabın sadece kâfirlere yönelik olduğunu

Bazı âlimler ise ayetteki hitabın umumî olmadığını, **sadece kâfirlere yönelik olduğunu** söylemişlerdir. Onlara göre “aranızda” ifadesi bütün insanlara değil, daha önce zikredilen inkârcı topluluğa yöneliktir. **Bu durumda cehenneme uğrayacak olanlar yalnızca kâfirlerdir.** Hatta bazı kıraatlerde bu anlamı destekleyen farklı okuyuşların bulunduğu da nakledilmiştir. Aynı şekilde İkrime ve bir topluluk da böyle okumuştur. Bu kıraate göre cehenneme uğrayacaklar çeşitli gruplar olmayacaktır. Sadece kâfirler uğrayacaktır.

İbn Abbas'tan rivayete göre yüce Allah'ın: “Şüphe yok ki aranızda oraya uğramayacak hiç kimse yoktur” buyruğu hakkında: Bu kâfirlere bir hitaptır, demiştir.

Müminlerin Cehenneme Uğramasının Hikmeti (Fahreddin Râzî'ye göre)

Eğer denilirse ki: “Müminler cehenneme girdiklerinde orası onlar için azap yeri olmayacaksa, öyleyse neden cehenneme girsinler?” Cevaben denilir ki, bu hususta şu hikmetler zikredilmiştir:

1- Müminler kurtulduklarını görünce, sevinçleri artar

Müminler, cehennemden kurtulduklarını bizzat gördüklerinde, bu durum onların sevinç ve sürurunu daha da artırır. Kurtuluşun kıymeti, tehlikeyi görmekle daha iyi anlaşılır.

3- Kâfirler, müminlerin kurtulduğunu görünce azapları ve pişmanlıkları artar

Aynı şekilde kâfirler, müminlerin kurtulup kendilerinin orada kaldığını gördüklerinde, bu onların azabını sadece bedenen değil, ruhen de artırır. Çünkü bu manzara, onların pişmanlık ve kederini kat kat büyütür.

4- Kâfirler, müminler karşısında rezil ve rüsvay olurlar

Üstelik kâfirler, dünyada kendilerini uyan, hakka çağırın müminlerin yanında rezil ve rüsvay olurlar. Bu da onların zilletini ve iç acısını daha da derinleştirir.

5- Müminlerin izzeti, kafirlerin zilleti ortaya çıkar

Müminler, cehennemde kâfirlerle karşılaştıklarında, onların sustuğu ve başlarını eğdiği bir tablo ortaya çıkar. Bu durum müminlerin izzetini artırırken, kâfirlerin zilletini daha da ağırlaştırır.

6- Hakikati inkâr edenlerin yalancılığı ortaya çıkar

Ayrıca müminler, dünyada haşır ve ahiret hakkında getirdikleri delillerin doğru olduğunu bizzat ortaya koymuş olurlar. Böylece hakikati inkâr edenlerin yalancılığı fiilen ortaya çıkmış olur.

7- Müminler, cehennemi gördükten sonra cennetin nimetlerini daha büyük hazla hisseder

Bunun yanında müminler, cehennem manzarasını gördüklerinde cennetin nimetlerini çok daha derin bir haz ile hissederler. Çünkü bilindiği gibi, **eşya zıddıyla daha iyi anlaşılır.**

Netice:

“Vürûd” kelimesi farklı şekillerde yorumlanmıştır. Ekserî âlimlere göre ayet umumîdir → **herkes cehennemle karşılaşacaktır.** İhtilaf, **bu karşılaşmanın nasıl olduğu** üzerinedir

1- Vürûd'a girmek manasını verenlere göre

Bu görüşe göre “vürûd”, doğrudan cehenneme girmek demektir. Mümin-kâfir herkes cehenneme girer; ancak müminler oradan kurtarılır, kâfirler ise orada kalır. Mümin için bu giriş azap değil, selametle gerçekleşen bir geçiştir.

2- Vürûd’u Sırat köprüsünden geçmek olarak açıklayanlara göre

Bu görüşte olanlar, cehenneme uğramayı Sırat’tan geçmek şeklinde anlamışlardır. Herkes bu köprüden geçer; müminler selametle geçip kurtulurken, kâfirler ve zalimler düşerek cehenneme girerler.

3- Cehenneme yaklaşmak ve onun etrafında bulunmak olarak açıklayanlara göre

Bu görüşe göre insanlar cehennemin etrafında, yani hesap meydanında toplanır. Cehennemi görür ve dehşetini hissederler; fakat henüz içine girmezler. Ardından müminler kurtarılır, kâfirler ise cehenneme sevk edilir.

4- Vürûd’a cehennemi görmek manasını verenlere göre

Bu anlayışta “uğramak”, cehennemi görmek ve ona muttali olmak demektir. İnsanlar cehennemi gözleriyle görür; müminler bu sahneden kurtarılırken, kâfirler o gördükleri ateşe gönderilir.

5- Bu ayetteki hitabın sadece kâfirlere yönelik olduğunu söyleyenlere göre

Bazı âlimler ayetteki hitabın umumî olmadığını, yalnızca kâfirlere yönelik olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre cehenneme uğrayacak olanlar sadece inkârcılardır; müminler bu hitabın dışında tutulur.

Neticede müminler, imanları ve amelleri sayesinde bu büyük tehlikeyi aşarak kurtulurlar.

Günahkâr müminlerden bazıları ise günahları sebebiyle bir müddet azap görür, fakat sonunda ilahî rahmetle cehennemden çıkarılır. Kâfirler ise orada kalıcı olarak bırakılırlar.

Bu noktada Ehl-i Sünnet’in yolu açıktır: Ne Mürcie’nin dediği gibi günahın zararsız olduğu kabul edilir, ne de Mu’tezile’nin dediği gibi günahkâr müminlerin ebedî cehennemde kalacağı söylenir. **Hakikat şudur ki, iman sahibi olan kimse ebedî azapta kalmaz; fakat günahının karşılığını görmeden de kurtulmaz.**

Özetle herkes aynı hakikatin önüne çıkar, aynı köprüye gelir, aynı ateşle yüzleşir. Ama herkesin sonu aynı olmaz. Çünkü belirleyici olan, o ateş değil; o ateşe hangi kalple ve hangi hayatın ardından geldiğidir.

Allah’ım... Bizi ateşin azabından muhafaza eyle. Bizi cehenneme uğrasa bile zarar görmeyen kullarından eyle. Kalplerimizi imanla sabit kıl, Amellerimizi rızana uygun hale getir.

Bizi takva sahiplerinden eyle ki, O dehşetli günde rahmetinle kurtulanlardan olalım.

Allah’ım... Bize cenneti nasip et, Cehennemi bize haram kıl. Âmin.